

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899. Andra Kammaren. N:o 6.

Fredagen den 10 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogs till en början och hänvisades till lagutskottet herr *N. Anderssons* i Pettersborg i kammarens senaste sammanträde afgifna motion, n:o 218.

§ 2.

Härefter föredrogs och bordlades för andra gången lagutskottets utlåtanden n:is 6 och 7.

§ 3.

Vidare afgaf herr *O. M. Höglund* följande motioner:

n:o 219, i anledning af en utaf herr *P. E. Lithander* väckt motion angående tillägg till 7 § i lagen för Sveriges riksbank; och

n:o 220, i anledning af en utaf herr *P. E. Lithander* väckt motion angående tillägg till 7 § i lagen för Sveriges riksbank.

Båda motionerna begärdes på bordet och bordlades.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *O. Persson* i Rinkaby under 5 dagar från och med den 11 dennes; och

herr *A. T. Pettersson* i Österhaninge under 4 dagar från och med den 11 dennes.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts memorial n:o 1, i anledning af kammarens remiss af motion om ändring af gällande bestämmelser i fråga om prenumeration å tidningar; och

samma utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af ett penninglotteri m. m.

§ 6.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,⁴¹ e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Lördagen den 11 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 4 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *L. Annerstedt* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:0 tryckfrihetsförordningen.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 3.

Jemlikt förut fattadt beslut företogs nu val af tjugufyra valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare, äfvensom af sex suppleanter för desse valmän; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till:

valmän:

- herr *A. G. Andersson* i Himmelsby,
- ” *F. Andersson* i Helgesta,
- ” *J. Andersson* i Lysvik,
- ” *M. Andersson* i Löfhult,
- ” *M. Arhusiander*,
- ” *O. A. Brodin*,
- ” *R. E. L. Darin*,
- ” *O. G. Eklund* i Stockholm,
- ” *L. Eriksson* i Bäck,
- ” *C. E. Johansson* i Berga,
- ” *J. Johansson* i Noraskog,
- ” *J. M. Johansson* i Mellbyn,
- ” *S. J. Kardell*,
- ” *E. A. Lindblad*,
- ” *P. O. Lundell*,
- ” *I. Månsson*,
- ” *N. Nilsson* i Skärhus,
- ” *S. Nordström* i Höglunda,
- ” *A. Olsson* i Tyllered,
- ” *A. G. Olsson* i Frösvi,
- ” *P. G. Petersson* i Fräntorp,

Lördagen den 11 Februari.

herr *N. Svensson* i Olseröd,
 „ *N. Wallmark*, och
 „ *A. Wiklund*,

samtliga med 189 eller alla afgifna röster;

suppleanter:

herr <i>J. Nilsson</i> i Skrafvelsjö	med 157 röster,	
„ <i>A. Thylander</i>	” 157	”
„ <i>J. Byström</i>	” 157	”
„ <i>A. Petersson</i> i Påboda	” 156	”
„ <i>J. E. Olsson</i> i Skiftinge	” 156	” , och
„ <i>E. L. M. Hedén</i> i Torp	” 156	” .

Mellan de ledamöter, hvilka till suppleantplatser erhållit lika antal röster, bestämdes ordningen, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående § omnämnda val.

§ 5.

Efter föredragning af herr *O. M. Höglunds* i gårdagens sammanträde afgifna motioner, n:is 219 och 220, hänvisades den förra motionen till bankoutskottet och den senare till statsutskottet.

§ 6.

I ordningen förekom derefter Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts memorial n:o 1, i anledning af kammarens remiss af motion om ändring af gällande bestämmelser i fråga om prenumeration å tidningar.

Under förklarande, att det med skäl kunde ifrågasättas, huruvida icke ifrågavarande, af herr *J. Byström* afgifna motion, n:o 100, innefattade ett ämne, som fölle utom omfånget för ett tillfälligt utskotts verksamhet, anhöll utskottet i detta memorial att få till kammaren återlemna motionen.

Med bifall till utskottets berörda hemställen beslöt kammaren, på derom af herr talmannen gjord framställning, att öfverlemna motionen till behandling af bevillningsutskottet.

§ 7.

Föredrogs och bordlades å nyo Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2.

§ 8.

Härefter biföllos lagutskottets nedannämnda, hvart för sig föredragna utlåtanden:

n:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förändring af tomts område, till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 2 § jordabalken, till lag om ändrad lydelse af 9 och 18 §§ i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 samt till lag om hvad i vissa fall bör iakttagas, då byggnad uppförts utöfver tomtgräns; och

n:o 7, i anledning af väckta motioner angående ändrad lagstiftning om skilnad i trolofning och äktenskap.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen; samt

bankoutskottets memorial:

n:o 2, angående uppskof med öppnandet af riksbankens kontor i Halmstad samt om inköp af en byggnadstomt för samma kontor;

n:o 3, angående inköp af byggnadstomt för riksbankens afdelningskontor i Linköping; och

n:o 4, angående inköp af byggnadstomt för riksbankens kontor i Umeå.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *C. Rydberg* under 3 dagar från och med den 13 dennes,

den 13 " *A. G. Andersson* i Himmelsby under 3 dagar från och med

herr *A. W. Styrlander* under 8 dagar från och med den 13 dennes,

" *C. G. Grundell* " 8 " " " " " 15 "

" *O. L. M. Schenström*, " 2 " " " " " 15 "

Friherre *C. G. R. Cederström* under 4 dagar från och med den 13 dennes, och

herr *J. Olsson* i Stockholm under 2 dagar från och med den 13 dennes.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 11,45 f. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 14 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det vid kammarens sammanträde den 7 innevarande februari förda protokoll.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna tre sjukbetyg:

Riksdagsmannen E. Åkerlund är på grund af sjukdom — influensa — tills vidare urståndsatt att infinna sig vid Riksdagen, betygar. Stockholm 11 februari 1899.

A. Nettelblad,
leg. läkare.

Att landtbrukaren Paul Paulson, ledamot af Riksdagens Andra Kammare, på grund af lungkatarr (Bronchitis) är förhindrad bevista Riksdagens sammanträden, intygar. Stockholm 12 februari 1899.

Vinc. Lundberg,
leg. läkare.

Häradshöfding D. G. Restadius är på grund af sjukdom — influensa — tills vidare förhindrad att bevista Riksdagens förhandlingar, betygar. Stockholm 13 februari 1899.

A. Nettelblad,
leg. läkare.

§ 3.

Till kammaren hade inkommit två så lydande protokoll, som upplästes:

1:o År 1899 den 11 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr häradshöfdingen <i>Ossian Berger</i>	31 röster
” konstituerade revisionssekreteraren, assessorn <i>Carl Evald Leyonmarck</i>	14 ”
” vice häradshöfdingen <i>Algot Carlander</i>	1 röst,

hvarjemte en sedel icke upptog något namn och en sedel kasserades.

I följd häraf hade herr häradshöfdingen Ossian Berger blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

O. M. Björnstjerna.

Herman Behm.

J. Johansson.

Ivar Månsson.

2:o) År 1899 den 11 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anstält nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid, justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr konstituerade revisionssekreteraren, assessoren

Carl Evald Leyonmarck med samtliga af-

gifna eller ..... 48 röster;

i följd hvaraf herr konstituerade revisionssekreteraren, assessoren *Carl Evald Leyonmarck* blifvit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

O. M. Björnstjerna.

Herman Behm.

J. Johansson.

Ivar Månsson.

Jemte det protokollen lades till handlingarne, beslöt kammaren, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade med anmodan till dem att låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag till såväl förordnanden för de valde som skrifvelse till Konungen med anmälan om de verkställda valen.

§ 4.

Härefter föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen med förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången: bevilningsutskottets betänkande n:o 1, samt barkoutskottets memorial n:is 2, 3 och 4.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

Riksdagens revisorers berättelse om den år 1898 af dem verkställda granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1897;

bankoutskottets utlåtande och memorial:

n:o 5, med anledning af väckta motioner och i öfrigt framställt förslag om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken; och

n:o 6, angående inköp af en fastighet för riksbankens blifvande kontor i Kristianstad; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående offentliggörande i tryck af de fyrktal, som öfverstiga etthundra.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *A. Andersson* i Backgården under 6 dagar,

” *A. Olsson* i Tyllered under 6 dagar,

” *C. J. Hammarström* ” 5 ”

samtliga från och med den 17 innevarande månad och herr

C. Sandquist under 8 dagar från och med den 16 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,⁴³ e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 15 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 i denna månad.

§ 2.

Herr talmannen tillkännagaf, att herr *A. Hedin* skriftligen anmält, att han på grund af sjukdom vore förhindrad att öfvervara dagens plenum, hvarjemte herr talmannen lät uppläsa följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att brukspatron G. F. Berndes lider af *Influenza* och på den grund för närvarande är hindrad att bevista Riksdagens sammanträden, intyggar. Stockholm den 14 februari 1899.

L. Remahl,

leg. läkare.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Riksdagens år 1898 församlade revisorers berättelse om den af dem verkställda granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1897.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:
bankoutskottets utlåtande n:o 5 och memorial n:o 6; samt
Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3.

§ 5.

Företogs till behandling Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af ett penninglotteri m. m.

I berörda inom Andra Kammaren afgifna motion n:o 185 hade herr *J. Nilsson* i Sorröd föreslagit aflåtande till Kongl. Maj:t af skrifvelse med anhållan dels om utredning och förslag till ett penninglotteri inom landet, stäldt under statens garanti och kontroll, der vinsten komme att inflyta till statsverket för att efter Riksdagens vidare pröf-

*Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.*

Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)

ning användas för ålderdomsförsäkring eller dylikt ändamål, och dels om framställning till nådig förändring af lagen angående lotterier.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Nilsson i Sorröd: Jag skall be att med några ord få belysa den ställning, som jag ansett mig böra intaga, då jag framkommit med denna motion, och den mot utskottets betänkande stridande uppfattning, som jag hyser i den föreliggande frågan.

Utskottet har dels ur moralisk synpunkt ansett detta förslag vara förkastligt och dels ur ekonomisk synpunkt ansett det vara obehöfligt.

Hvad först beträffar den moraliska synpunkten, kan jag icke neka till, att jag har en helt annan åsigt än utskottet. För att vara lotterispelare förutsättes nemligen något, som vi kalla *hoppet*. Man lefver sålunda i hoppet om något bättre. Utskottet säger visserligen, att alla slags hasardspel alstra "håglöshet och lätja jemte andra än mera förderfvande passioner." Men då man, såsom jag nämnde, spelar i hopp om att vinna något bättre, erfordras dock åtskilliga besparingar och en viss förtänksamhet, för att man skall komma i tillfälle att förfoga öfver de medel, som äro af nöden. Man kan nog på enklare sätt göra undan med dessa medel; de kunna i stället användas för dagen. Detta anser jag dock i ännu högre grad leda till — hvad utskottet talar om — "håglöshet och lätja." Åtminstone känner jag till från den ort, som jag tillhör och der det finnes stora arbetareskaror, att vid de tillfällen, då lottsdelarne i Köpenhamn skola förnyas, ombud resa hit med mycket stora kapital. Ingen kan väl påstå annat, än att, då dessa medel sparats, detta skett i hopp om att vinna något bättre. Det är således enligt min tanke icke riktigt att säga, att, då man på detta sätt söker skaffa sig en bättre ställning, man derigenom blir håglös och förfaller till lätja. Enligt min uppfattning är förhållandet det alldeles motsatta.

Hvad derefter angår den ekonomiska sidan, låter ju utskottet påskina, att vi icke behöfva dessa medel för att ändå vinna det mål, som jag åsyftat, nemligen en ålderdomsförsäkring eller dylikt. Detta har utskottet visserligen icke sagt rent ut, men man får väl förutsätta, att detta varit utskottets mening, då yttrandet gäller den fråga, hvarom här är motionerad. Jag kan icke hjälpa, att jag här nödgas göra en jemförelse med något, som vi väl icke lära rå för, men som dock tillhör den svenska nationen — jag menar ett visst slags öfvermod. Jag anser det vara mycket oegentligt att, då fråga är om ökade inkomster för staten, vilja komma fram med det påståendet, att vi behöfva intet vidare. Jag håller för säkert, att de allra flesta af herrarne hafva full kännedom om de oerhörda summor, som från vårt land utbetalas för utländskt lotterispel. Måne vi icke skulle kunna inom vårt eget land använda dessa summor till bättre gagn? Efter den lilla erfarenhet, som jag i egenskap af representant vunnit, hafva visserligen under de senaste åren statens finanser varit förträffliga, men detta hindrar dock icke, att dessa medel fått användning för hvarje år. Det lærer väl

ingen kunna påstå, att icke medlen blifvit väl använda; det lärer väl ingen kunna påstå, att, om vi hade större statsinkomster, äfven dessa skulle blifva väl använda. Såsom jag framhållit i min motion, har jag ju med detta afsett, att vi härigenom skulle komma att lösa en fråga, som stått på dagordningen under åtskilliga år och som helt visst ligger det svenska folkets representanter ganska nära om hjertat. Huru dermed än må hafva förhållit sig, hafva tillgångarne, ehuru rikliga, likväl varit behöfliga på andra områden. Vi hafva hört motioneras om, huru lätt det hela skulle kunna ordnas. I fjor framkom till och med en motion om att för ändamålet afsätta ej mindre än 20 millioner. Det är väl uppenbart, att om vi skola göra så stora ansträngningar på ett enda område, komma andra områden att deraf blifva lidande. Om vi nu skulle kunna vinna ett rent plus genom sådana medel, som annars faktiskt gå förlorade för vårt land, så synes mig detta vara något att tänka på.

Jag undrar därför, om det kan vara så illa bevändt här vid lag vare sig med moralen eller med hushållningen. Hufvudsaken är väl, att vi skola söka värna om vårt land och vårt lands bästa lika väl som danskar och tyskar sörja för sitt land. Jag är öfvertygad derom, att de hylla den satsen, som säger, att "ändamålet helgar medlen", och jag får verkligen tillstå, att jag i detta fall är af samma åsigt. Det kan icke frångås, att vi härutinnan handla något futtigt för vårt land. Jag är nästan alldeles säker, att, derest denna fråga skulle afgöras utanför den svenska Riksdagen, förslaget skulle bifallas nästan utan förbehåll. Här inom Riksdagen göra sig ju andra faktorer gällande, och det är därför, som så stora svårigheter uppstå. Jag är dock lifligt öfvertygad, att inom denna kammare många finnas, som hysa den åsigten, att vi ur statsekonomisk synpunkt gjorde en god sak, om vi inrättade ett sådant lotteri. Jag är likaledes öfvertygad om, att derigenom ingen skada skedde på det moraliska området.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till motionen.

Herr Thylander: Då jag under loppet af många år varit i tillfälle att göra iakttagelser, som bekräfta påståendet, att ofantliga summor årligen gå ut ur vårt land till utländska lotterier, har jag ansett mig böra säga några ord i denna fråga, då den nu kommit under debatt i kammaren.

Den, som vill göra sig besvär med att några dagar före en dragning i det danska klasslotteriet gå ned till hamnen i Malmö och placera sig i närheten af Öresundsåfva, skall få se en hel massa individer, som resa öfver till Köpenhamn. Om han sedan fortsätter dermed månad efter månad, skall han säkerligen igenkänna samma individer; och om han vill veta, hvartill dessa resor skola tjena, behöfver han blott fråga en arbetare vid hamnen eller en tullvaktmästare, och han skall få upplysning om, att det är lotterikollektörer, som företaga dessa resor. Dessa komma nemligen regelbundet hvarje månad öfver Malmö från många olika platser i landet, såsom från Ystad, Trelleborg, Simrishamn, Lund, Svedala och Eslöf, ja, ännu längre ifrån, ända ifrån Näs-sjö. Dessa kollektörer utöfva sin verksamhet på det sättet, att de på

*Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)*

*Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)*

resan från sina hemorter till Malmö stiga af vid stationerna och uppsamla lotterimedel, som de föra med sig öfver till Danmark. Det är icke små smulor, som på det sättet föras ut ur landet, hvilket man kan få en föreställning om, när man besinnar, att dessa kollektörer behöfva vara borta hela veckor för att uträtta sina uppdrag. Dessa resor kosta penningar, men likväl hör man icke någon klaga öfver dålig förtjenst i detta fall.

Går jag vidare upp på postkontoret och talar med de postexpeditörer, som hafva hand om den utrikes postafdelningen, kunna dessa berätta, att det för hvarje månad kommer en massa bref, som genom postens försorg skola öfverföras till utländska lotterier, och man kan vara öfvertygad om, att det äfven här icke gäller endast småsummor. Allt detta tyder sålunda på, att det är stora summor, som på detta sätt gå ut ur landet. Och det är icke endast i Malmö, som man kan se detta; jag vädjar till mina kamrater på skånebänken, om icke förhållandena äro ungefär desamma i Landskrona och Helsingborg.

Nu har det tillfälliga utskottet i sitt utlåtande med anledning af den motion, som vid innevarande riksdag blifvit väckt i detta ämne, hänvisat till ett utskottsbetänkande af 1895. Ser jag igenom detta utskottsbetänkande, finner jag der en förträfflig historik öfver lotterispelets utveckling och lotteriernas vara eller icke-vara i vårt land under en lång följd af år, en historik, som visar, att denna fråga icke är ny, men icke heller gammal och att det antagligen kommer att dröja bra länge, innan den blir gammal.

Denna historik bevisar emellertid icke i någon mån, efter hvad jag kan finna, att ett inhemskt statslotteri skulle kunna anses vara obehöfligt. Jag tror snarare tvärtom, i fall man riktigt vill skärskåda historiken. Men man finner ett kort sammandrag såväl af de skäl, som tala emot, som af dem, som tala till förmån för inrättandet af statslotterier, och jag kan icke neka mig nöjet att här uppläsa dessa skäl. Det heter: "De skäl, hvilka hufvudsakligen anförts mot statspenninglotterier, hafva i korthet varit följande: Alla slags hasardspel äro förderfliga och böra icke af lagarne skyddas. Hoppet om en hög vinst mot låg insats alstrar hos hasardspelaren håglöshet och lätja. Detta hopp, sviket, lemnar åter rum åt andra, än mer förderfvande passioner. Hasardspelaren bygger sin lycka på sin motspelares fall. Den ene finner anledningar till förnöjelse uti den andres motgångar och sålunda försvagas eller lossas slutligen de band af inbördes välvilja och deltagande, hvarigenom samlifvet förljufvas. Lotterierna måste räknas till hasardspel". — Om det tillåtes mig att här göra en anmärkning, så vill jag säga, att jag undrar, om utskottet kan hafva rätt deruti, att lotterierna måste räknas som hasardspel. Ty nog är det sant, att, der hasardspel bedrifves, mången gång lossas starka band såsom familjeband och vänskapsband o. s. v., men icke har jag hört, att någon ovänskap uppkommit t. ex. deraf, att ett par vänner spelat på samma lotteri och blott den ene vunnit. Jag finner således icke, att det, som i detta fall yttras om hasardspelet, äfven kan tillämpas på lotterierna.

Vidare säger utskottet: "Visserligen verka de egentliga hasard-

spelen mera direkt och åstadkomma större förluster för enskilda, men lotterierna skada mera allmänt. Lotterierna locka de mindre bemedlade att under fåfängt hopp offra medel, hvilka de för sitt och de sinas uppehälle eljest så väl behöfva. Staten saknar ej tillfälle att på anständigare sätt än genom lotterispel vinna behöfliga inkomster“. Här kan jag icke underlåta att göra ett par reflexioner. Det heter, att lotterierna locka de mindre bemedlade att under fåfängt hopp offra sina medel. Man frestas då att fråga, om det är de mindre bemedlade, som spela mera än de mer bemedlade. För min del tror jag icke, att så är förhållandet. Jag har roat mig med undersökningar i detta fall och har åtminstone i min hemort funnit, att af dem, som spelat på lotteri, utgöra de, som stå på medelklassens stadium, ett lika stort, ja, kanske ett öfvervägande antal gent emot de mindre bemedlade. Jag vill således hafva fritagit de mindre bemedlade från den beskyllningen, att de mer än andra skulle vara benägna att spela på lotteri. De hafva äfven de inom sig en viss drift, som vi utan tvifvel finna hos hvarje människa i ett särskildt skede i hennes lif: de söka efter lyckan. Och om de liksom de mera bemedlade söka finna den genom att spela på lotteri, så må det ej förtänkas dem, att de handla så.

När utskottet vidare säger: "Staten saknar ej tillfälle att på anständigare sätt än genom lotterispel vinna behöfliga inkomster“, frågar jag: Hur är det t. ex. med rusdryckshandteringen i vårt land? Jag undrar, om det finnes någon handtering, som framkallar större olyckor, större sorger och större bedrövelser än just denna handtering, och skulle jag vilja ställa den vid sidan af lotterihandteringen. Jag tror nästan, att lotterispelets vådliga följder då skulle te sig som en liten dverg mot en stor jette. Men ännu har jag hvarken i tal eller skrift hört eller sett, att man icke velat använda den vinst, som rusdryckshandteringen kunnat medföra. Det vore kanske skäl i, att, när man tänker på, hvad pengarne äro, syndapengar eller ej, man äfven i detta fall sökte göra en tillämpning af denna sats.

Det heter vidare som skäl mot inrättandet af ett svenskt statspenninglotteri på ett annat ställe: "Det kunde deremot komma att ställa sig så, helst som de flesta spelarne å utländska lotterier torde vara att finna i södra delen af riket, att spelet å de utländska lotterierna komme att fortfara i oförminskad skala, under det att samtidigt spelet å det svenska statslotteriet blefve temligen lifligt“. Ja, det kan nog hända, men det är icke alldeles säkert, att de flesta af vårt lands invånare, som spela på utländska statslotterier, tillhöra södra Sverige. Den, som vill göra sig något besvär med att efterhöra på våra postkontor och våra postanstalter, skall utan tvifvel icke finna många sådana, der man icke har erfarenhet af, att utländska lotterier två gånger om året öfverhoppa postkontoren och postanstalterna med en ofantlig massa lotteribref, bref, innehållande prospekt, som äro egnade att i större eller mindre grad locka den mer eller mindre dumme svensken att offra sina slantar på de utländska lotteriernas altare. Man finner sådant icke blott i södra Sverige. Man har sagt mig — och jag tror det — att man finner det öfverallt vid postverkets anstalter och kontor i hela riket.

*Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)*

Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)

Dessutom, om vi utgå från det antagandet, att det är södra Sveriges invånare, som till största delen anlita utländska lotterier, undrar jag, om ej, i fall ett svenskt statspenninglotteri funnes, detta skulle kunna inrättas så, att det kunde bestå i en konkurrens med de utländska lotterierna. Det är min fullkomliga öfvertygelse, att om man placerade lotterikollektörer i städerna och i tätt befolkade delar af riket, skulle de, som nu spela på utländska lotterier, köpa sina lotter på det svenska statspenninglotteriet hellre än att skicka pengarne till utlandet — i fall de vore tillförsäkrade samma fördelar af den svenska statens penninglotteri.

Vidare finnes i betänkandet skäl, som äro anförda för inrättande af ett statspenninglotteri, och dessa äro i korthet: "De skäl åter, hvilka hufvudsakligen anförts till förmån för inrättande af statslotterier, hafva varit följande: Eganderättens helgd och dess fria utöfning, den första grundpelare för all samhällsordning, borde utestänga från lagen alla andra föreskrifter än dem, som lemna skydd mot svek och bedrägeri. Hasardspel äro sålunda att räkna bland sådana nödvändiga olägenheter, äfven uti väl inrättade samhällen, hvilka det ej tillkommer lagen att afhjelpa, men hvaraf de skadliga följderna likväl böra mildras genom regeringens vaksamhet och en efter omständigheterna lämpad polis. Vid lotterispel inträffa längre och kortare mellantider, under hvilka spelaren eger tillfälle att öfverlemna sig åt lugnare öfvervägande af det äfventyr, han, i anseende till sin ställning, bör och vill underkasta sig. Den möjligen blifvande behållna vinsten å lotterispelet är ej beräknad på hvarje spelares större förlust, utan grundar sig fastmer å det större, alldeles obegränsade antal spelare, hvilka kunna på en gång deruti deltaga. Då spellustan, statslotteri förutan, icke visat sig, trots skärpta lagbestämmelser, kunna stäffas, men stora summor gå till utlandet, har staten att genom ett statspenninglotteri emotse stora inkomster, och millioner kronor, som nu gå till utlandet, stanna inom våra landamären." En motionär af år 1895 har tillåtit sig att i detta hänseende uppgifva en summa, som samma års utskott har ansett alldeles för högt tilltagen, hvilket den dock enligt mitt förmenande ej är.

Om jag nu tillåter mig att väga dessa skäl för och emot inrättande af ett statspenninglotteri, kan jag verkligen icke förstå, hvilka af dem, som väga mest. Jag kan därför ej afgöra, huruvida det vore skadligt att få ett statspenninglotteri, men jag har icke heller klart för mig, om det vore nyttigt. Hvad jag emellertid har bestämdt klart för mig är, att motionärens begäran är rimlig och af den beskaffenhet, att om den bifalles af Riksdagen, skulle säkert en sådan undersökning och utredning kunna ske, att man i detta fall kunde få full visshet. Resurser att göra en sådan undersökning och utredning saknas icke. Befunnes det då, att man hade utsigt att kunna antingen hämma det onda eller mildra det genom inrättande af ett statspenninglotteri, kan jag ej inse, hvarför ett sådant förslag, när det återkommer till Riksdagen, skulle tillbakavisas.

Annorlunda ställer sig frågan, i fall jag måste välja mellan följande tvenne alternativ: det ena ett svenskt statspenninglotteri, och det andra en sådan lagstiftning, att *allt* lotterispel kunde omöjliggöras

i vårt land. Vore det så, att jag finge se ett sådant förslag till lagstiftning och jag vore öfvertygad om, att en dylik lag blefve effektiv, skulle jag vara den förste att rösta för densamma, ty min enskilda öfvertygelse är den, att lotterispel i och för sig är något demoraliserande. Men på grund af den kännedom, jag har derom, att lagen, sådan som den nu förefinnes, icke förmått att verka hvad den bort, anser jag, att en ny lag icke heller skulle kunna åstadkomma något godt, och jag är fullkomligt öfvertygad om, att jag vid min sida skall få icke blott årets motionär, utan äfven 1895 års motionär och de af kammarens medlemmar, som önska att ernå ett mindre ondt af lotterispellet, samt vidare den svenska pressen, som år efter år sökt visa massan af vårt folk det narraktiga och det bedröfliga i att spela på lotteri, men som ändock slutligen stannat dervid, att, när det onda ej kan hämmas, dess verkningar må förminskas så mycket som möjligt. Jag tror, såsom sagdt, och hoppas, att jag får alla dessa på min sida, då jag nu, herr talman, ber att få yrka bifall till motionärens anhållan och afslag å utskottets hemställan. Jag gör detta desto hellre, som jag är fullkomligt öfvertygad om, att en utredning skall framlägga klara papper för Riksdagen, så att den icke skall år efter år, riksdag efter riksdag, återkomma till denna fråga och göra tiasko i densamma.

*Angående
inrättande af
ett penn'ng-
lotteri.
(Forts)*

Herr Zetterstrand: Vi hafva allt emellanåt och särskildt i dag hört af representanter från sydligare delen af vårt land, huru vurmen att spela på penninglotterierna grasserar derstädes. Det är mycket sant, hvad som här sagts, att dylik benägenhet förefinnes äfven i öfriga delarne af landet, men jag tror, att man kan taga som allmän regel, att lotterismittan aftager, allt efter som man kommer längre upp åt norr. Hvad vill man nu göra med afseende å detta onda? Jo, kan tänka — bota det genom att anordna ett penninglotteri.

För att hämma en farsot föreslår man emellanåt diametralt motsatta medel, hvilket jag med en liten jemförelse vill påvisa. Vi fingo härom dagen emottaga en kongl. proposition, som gick ut på vidtagandet af åtgärder till förekommande af de förderfbringande härjningarna af skadeinsekten nunnan. I denna proposition föreslås, att man med stor kostnad skall åstadkomma en demarkationslinie omkring det smittade området.

Men hvad vill man nu? När ett område företrädesvis är smittadt af lotterifarsoten, vill man, att Riksdagen skall företaga sådana åtgärder, att smittan skall breda ut sig så mycket som möjligt öfver hela landet, ända upp till Enontekis och Jukkasjärvi lappmarker. Jag tror, att vi dröja med det.

Nu vill jag emellertid icke påstå, att motionären och de med honom liktänkande hafva sett saken på det sättet. Det hafva de visst icke, och det vill jag hafva sagdt, att de alldeles gifvet hafva sett den från helt annan synpunkt, i det de hufvudsakligen framhållit två skäl för inrättandet af ett statslotteri. Det ena af dessa skäl är det, att man derigenom skulle bereda statskassan ökade tillgångar, särskildt för ett mycket behjertansvärdt ändamål. Då hemställer jag till her-

Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)

rarne: Är statskassan i den ställningen, att den verkligen är i behof af ökade inkomster? Jag tror det icke. Men äfven om detta vore förhållandet, är *det* i allt fall ett lämpligt sätt att förskaffa sig ökade inkomster? Det tror jag verkligen icke.

Vidare föreställa sig motionären och hans meningsfränder, att om ett dylikt statslotteri blefve inrättadt, skulle det derigenom blifva slut på eller åtminstone ske en mycket stor minskning af dem, som spela på utländska lotterier. Ja, mina herrar, trodde jag i likhet med dem, att en dylik åtgärd skulle medföra en mycket stor minskning i afseende å spelning på utländska lotterier och att pengarne skulle stanna inom landet, så skulle jag nog draga ganska mycket i betänkande, innan jag bestämde mig för, hvilken mening jag skulle biträda.

Men jag har den bestämda uppfattningen, att de konkurrerande lotterierna komme att puffa så mycket mera, och detta skulle då komma att alstra ett ökad spelande och, samtidigt med det att man på svenska statslotteriet komme att spela betydligt, så skulle man nog fortfarande — och sannolikt nästan lika mycket som hittills — komma att spela äfven på utländska lotterier. I det fallet kan jag återropa såsom ett exempel, att under det att i Danmark, som bekant, finnes statslotteri, spelas det oakadt derstädes — efter hvad jag hört — mycket på tyska lotterier, hvilket än mer styrker min uppfattning, att, äfven om statslotteri här inrättades, utlänningarne allt framgent skulle komma att taga en ganska dryg tribut från "die dummen Schweden".

Det är icke, så vidt jag förstår, på det af motionären föreslagna sättet som det onda skall botas, utan det skall ske på öfvertygelsens väg, och man bör på den vägen göra allt, hvad man kan, för att lotterispelen må upphöra.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Anderson* i Hasselbol.

Vidare yttrade herr Nilsson i Sorröd: Efter hvad herr Zetterstrand anfört, skulle man nästan kunna komma på den tanken, att om det för svenskarne är så förderbringande att spela på lotteri, borde Tysklands och Danmarks folk redan vara alldeles förderfvade. Men de hafva i många år hållit på med lotterispel, utan att man hört, att deras intelligens på något sätt gått tillbaka. Det är ju, som jag tillåter mig att upprepa, endast för att vi skulle kunna behålla medlen inom vårt eget land, som jag har framkommit med motionen.

Herr Zetterstrand framhöll vidare, att här fans någon likhet med försöken att oskadliggöra parasiten nunnan, och han vände sig hufvudsakligen till södra Sverige. Men, mina herrar, om vi kasta blicken på hvad lotterierna i vårt land kunnat åstadkomma, så finna vi, att det ej blott är södra Sverige, som spelar på lotterier, utan att det är Sverige i allmänhet. Vi hafva här i Stockholm några monument, som oförtydbart visa, hvad lotterierna kunna åstadkomma, hvad en sparad penning kan gifva.

Mina herrar, detta är inga direkta skatter, utan det är en alldeles frivillig beskattning. Hvar och en, som *icke* vill, är ju i sin fulla rätt att låta bli. Det finnes verkligen individer, som hafva passion att spara för något visst mål, och om de afsätta penningar i akt och mening, i hopp och tro att dermed vinna något mera, då må väl detta vara deras rätt, mot hvilken vi ej genom någon lagstiftning i Sverige kunna framställa något förbud.

Herr talman, jag yrkar fortfarande bifall till min motion.

Herr Sjö: Herr talman, mina herrar! Det nästan enda som af det tillfälliga utskottet anförts som skäl för afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan är, att det skulle vara ekonomiskt och moraliskt skadligt för landet, derest motionen bifölles och man i en framtid finge ett inhemskt statslotteri inom vårt land. Hvad mig angår. så vill jag säga, att jag ej ser saken alldeles från den synpunkt, som utskottet gjort. Väl medger jag, att här missbruk kunna ske, men jag tror ej, att, om ett lotteri är ordentligt anordnad, man får döma det så hårdt, som den högt ärade ordföranden i utskottet har gjort.

Om man ser frågan från den ekonomiska sidan, så kan väl ej nekas, att det skulle blifva fördelaktigt, derest man ej exporterade penningar till utlandets lotterier utan stälde så till, att de kunde stanna inom vårt eget land. Det är nu fyra år sedan jag samtalade med en framstående ledamot af denna kammare, som mycket intresserade sig för lotterisaken och de belopp, hvilka årligen utginge från vårt land till utlandet i sådant syfte. Han sade mig, att, efter de undersökningar han hade låtit verkställa vid postkontoren och postanstalterna, hade han kommit till det resultat, att man årligen från vårt land i anvisningar, rekommenderade och assurerade försändelser utsände till kollektörer omkring nio millioner kronor. Dessa penningar måste utaf våra banker infrias med guld eller statspapper. Visserligen säger man, att dessa skulle gå tillbaka i en eller annan vinst, men detta sker först efter en ganska hård beskattning. Så t. ex. får en vinnare i Tyskland betala till den stad, der lotteriet är förlagdt, 10 procent af vinsten och i Danmark får till statsverket betalas 16 procent af vinsten m. m. Och dertill kommer, hvad värre är, att — som vi rätt ofta se i tidningarne — de personer, som svenskarne vända sig till i utlandet, äro sådana, att de ej ens en gång lemna in pennningar till lotterierna, utan behålla dem sjelfva. Svensken står i så fall alldeles redlös mot utländingen, ty han vill ej visa, att han spelar, utan udda får vara jemnt; förlusten är gjord. De vinster, som komma in här, äro få och mycket låga. Helt annat skulle det säkert blifva, derest vi hade ett statslotteri, garanteradt och kontrolleradt af staten. Jag befarar sannerligen icke, att det skulle hafva sådana farliga följder, som här har blifvit förutsagdt, utan det skulle nog — enligt mitt förmenande — regleras på bästa sätt.

Hvad angår den moraliska sidan, som utskottet omnämnt, medger jag visserligen, att, hvad den beträffar, det kan hafva sina både ljusa och mörka sidor, men man har aldrig hört, att det moraliska ingått

Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)

i de förslag, som här framkommit, angående inrättande af lotterier för teatrarers uppbyggande, lotterier för utställningar och museer m. fl. Der nöjde man sig icke med att skörda af spelarne hundratusentals kronor, utan millioner. Vi hafva vidare industrilotterier och konstlotterier. I fall den, som vinner något på ett konstlotteri, vill realisera vinsten, får han endast omkring en tiondedel eller en tjugonedel af det värde, som är vinsten påsatt; och vid industrilotterier är det cirka dubbelt eller tredubbelt mindre än verkliga värdet.

Allt nog, hur jag än ser saken, kan jag ej komma till något annat resultat, än att man bör bifalla motionärens förslag, och jag kan ej finna annat, än att, då vårt folk offerar på superilasten så mycket, som det gör, det icke skulle skada, om man kunde få en afledare och att en och annan million ginge från krogen in i Fortunans hjul, så att arbetarens och de smås ställning i samhället dermed kunde förbättras, och är det ej allenast af dessa skäl utan äfven för att få ett enda lotteri i landet till stånd samt genom statens försorg dels få reda och ordning dermed, dels undslippa de lotterier, som nu finnas i landet och dels för att undvika export af våra penningar till utlandets lotterier, som jag vill biträda motionären i hvad han föreslagit, och herrarne böra därför tänka på hans framställning. Jag tror icke, att det kan skada med ett försök, om icke för annat, så för att man skall kunna få till stånd en utredning i frågan.

På grund af hvad jag sålunda framhållit, yrkar jag bifall till motionärens förslag.

Med herr Sjö förenade sig herrar *Högstedt* och *Lundell*.

Herr Thylander: Då utskottets ordförande och en representant, som tillhör södra Sverige, yttrade, att den slags sjukdom man kallar lotterispel är mera utbredd i södra Sverige än i de öfriga delarne af vårt land, så ber jag att få påpeka den omständigheten, att detta blott är ett antagande. Man har ännu icke kunnat bevisa, att så är förhållandet, men om det i våra tätt bebyggda trakter och i våra städer, liggande invid Öresund, märkes än mera, då torde deraf följa, att representanterna från detta håll hafva mera sett vådorna deraf, än man kunnat göra på andra ställen i landet.

Vidare hoppades utskottets ordförande, att lotterispelen skulle aftaga mer och mer. Ja, det vore väl, om så kunde gå. Den svenska pressen har ingen skuld uti, att det ej har kunnat gå så, och ej heller hafva förståndiga män och qvinnor någon skuld deri, men erfarenheten har dock visat, att lusten att spela på utländska lotterier har ökat från år i stället för att minskas.

Vidare heter det, att statskassan har en tillräcklig vinst den för- utan, som ett statslotteri skulle inbringa. Nå ja, det är icke så farligt med den saken, då motionären ju har pekat på *ett* sätt, hvartill sådana vinstmedel skulle kunna användas. Han har lemnat rum åt andra att framhålla *andra* sätt, och det torde icke vara omöjligt att finna något sätt, hvarpå en sådan vinst skulle kunna användas till vårt folks fromma, utan att man skulle behöfva stoppa den i statskassan.

Vidare heter det, att danskarne utgöra det bästa beviset för att ett svenskt statslotteri icke skulle kunna hämma det onda i vårt land. Så torde väl förhållandet vara, att ordföranden fått en dylik uppgift, men jag har nog frågat mig för hos dem af mina bekanta, som jag har i Danmark, och ingen enda af dem har sagt annat, än att spelandet på de utländska lotterierna derstädes är mycket obetydligt. Det vore väl för öfrigt märkvärdigt, om man skulle kunna tänka sig, att man genast fullkomligt kunde bota det onda.

I vårt land har man kommit så långt i affärs- och handelsväg, att vi i nästan hvilken affärsgrän som helst kunna konkurrera med utlandet. Dock torde det väl ännu finnas personer, som, då de göra en utländsk resa, köpa och hit insmuggla åtskilligt, och jag vet icke, om man ej skulle kunna påstå, att äfven det onda, som alstras genom spel å utländska lotterier, skulle kunna förmildras, om man hade ett svenskt statslotteri.

Men nu begär jag för min del icke inrättandet af ett svenskt statspenninglotteri. Jag önskar endast att öka deras antal, som önska en *utredning*, huruvida det vore möjligt att så kunde ske, samt förslag derom, om det befunnas möjligt, ty ännu lefva vi härutinnan i ovisshetens qval. Allt, hvad man kan säga, är ej annat än antaganden utan bevis. Det tör väl hända, att motionärens kläm är något otydlig, ty det heter der, att han anhåller dels om utredning, dels om förslag. Om man kunde ändra klämman, så att den finge följande lydelse: att hos Kongl. Maj:t anhålla om utredning af huruvida och på hvad sätt inrättandet af ett statslotteri skulle kunna hämma det onda, då skulle det kanske kunna gå något lättare, ty om man ser på motionärens kläm, synes det verkligen, som om han begärde ett svenskt statslotteri, på samma gång som han begärde utredning. Jag begär deremot endast en utredning, och då kan jag icke tänka mig annat än att, om någon annan skulle formulera en kläm med ett sådant yrkande, motionären skulle instämma deri.

Herr Zotterman: Herr talman, mine herrar! Med anledning deraf att herr Thylander hänvände sig till 1895 års utskotts uttalande i frågan, anser jag mig skyldig att yttra några ord, eftersom jag varit i tillfälle att samarbeta med det utskottet i denna fråga och kommit till samma resultat som utskottet. Det föreföll mig nemligen så, som om herr Thylander rigtade hela sitt anfall i denna fråga, icke mot fjärde tillfälliga utskottets förevarande utlåtande n:o 2, utan mot 1895 års tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16. Det är derför nödvändigt att vi här söka att litet försvara det utskottet, i synnerhet som herr Thylander säger, att han opponerar sig mot den beskyllning, som detta utskott skulle hafva framställt, nemligen att det vore den medellösa och fattiga delen af befolkningen, som spelade på lotteri. Jag erinrar kammaren derom, att herr Thylander läste upp rubriken: "De skäl, hvilka hufvudsakligen anförts mot statspenninglotterier etc." Om han hade läst dessa skäl ända till punkt, hade man funnit att det var en redogörelse af tillfälliga utskottet år 1895 angående de skäl, som anförts vid de olika tillfällen, som frågan förelegat vid riks-

*Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)*

Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)

dagen, och att det *icke* var de skäl, som af det årets utskott framhållits.

Det förefaller således nu, som om, när herr Thylander anser sig böra reservera sig och uttala en protest mot dessa utlåtanden, denna protest träffar föregående Riksdagars och utskotts utlåtande och föregående Riksdagars godkännande af de skäl, som då blifvit förelagda. Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet derå, att serierna af skälen för och af skälen mot, som herr Thylander citerade, äro här afvägda och de, som voro för, befunna för lätta, men de skäl, som anfördes emot, tillräckligt tungt vägande. Det synes mig därför, som om innevarande års Riksdag icke lär kunna på de grunder, som här utaf herr Thylander anförts, jäfva de skäl, som Riksdagen gång efter annan förut befunnit vara rigtiga.

Hvarför 1895 års utskott gjorde en så pass vidlyftig utredning som skedde var, att — som den nämnde talaren också erkände — utskottet då ville lemna tillfälle för Riksdagen att på ett lätt tillgängligt sätt se, huru lotterifrågan legat och huru den fortfarande låge inom Riksdagen, på det att man då skulle — trodde man — hålla borta obetänksamma förslag i denna fråga.

Utaf historiken visas, att det är två slags lotterier, som frågan rör sig om, nemligen å ena sidan industrilotterier, konstlotterier och lotterier för välgörande ändamål, hvilka alltid vunnit Riksdagens bifall, och å andra sidan rena klass- eller penninglotterier. Lika enstämmigt som Riksdagen uttalat sig för de förra, lika enstämmigt har Riksdagen sex gånger före 1895 och sjunde gången då, det vill säga sju gånger på sjuttio år, sagt nej till förslagen om inrättande af penninglotterier. Kan det då vara rimligt och möjligt, att vi här i år, när frågan förekommer för åttonde gången, skola jäfva alla de värtaliga och tungt vägande skäl, som hittills afhållit Riksdagen från att besluta i den af motionären föreslagna riktningen, samt beträda en ny bana? Jag har ej funnit, att någondera af de talare, som här uppträdt för inrättande af ett sådant lotteri, kommit med skäl, tillräckliga att kullslå de skäl, som förut anförts mot detsamma. Detta med afseende på anfall mot 1895 års utskottsbetänkande.

Hvad derefter vidkommer särskildt motionären sjelf, så säger han, att lotterier ej alstra något ondt i moraliskt afseende. Jag vill då fästa motionärens uppmärksamhet på skilnaden mellan att, ifrån att hafva intet, genom tråget arbete skapa sig en burgen ställning och att, från att hafva intet, genom spel på lotteri förvärfa sig en förmögenhet. Hvilketdera ställer den ene eller andre personen högre i moraliskt afseende? Svaret är ej svårt att finna. Jag ber att få belysa detta med blott ett enda exempel. Jag känner en familj, der hustrun, mannen ovetande, köpte en lottsedel. Hon var mycket orolig, att mannen skulle upptäcka, att hon spelat på lotteri, men hon vann emellertid 30,000 kronor på lottsedeln. Mannen var förut lugn och arbetsam, men efter den betan blef hans sinnesförfattning så förändrad, att han ej fick ro vare sig natt eller dag, utan han fortsatte att köpa lotter, ty han ville vinna mer. Karlen är död nu, och jag vet ej, om

denna oro påskyndade hans död, men så mycket vet jag, att den åtminstone ej bidrog att förlänga hans lif.

Jag anhåller, att kammaren ville afslå motionen och bifalla utskottets betänkande.

*Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)*

Herr Göransson: Herr talman, mine herrar! Ej ens motionären sjelf har vågat påstå, att lotterispelet icke är demoraliserande. Han säger i sin motion, "att bland vårt lands invånare dess värre finnes en stor benägenhet för lotterispel." Orden "*dess värre*" vill jag tolka så, att han ej ens sjelf tycker, att det kan vara något godt med lotterispel. Men så frågar man sig: kan det onda förbättras eller spellusten minskas genom inrättande af ett statslotteri? Tror man det eller tror verkligen motionären sjelf, att lotterispelet skulle minskas genom inrättande af ett dylikt lotteri? Jag tror det ej, utan min tanke är, att spellusten derigenom skulle ökas, och medgifver man det och att lotterispel är demoraliserande — och det har en af de talare, som uppträdt för motionen, herr Thylander, medgifvit — så måste man fråga sig: kan det då vara konsekvent och rätt att slå in på en väg, hvarigenom man bereder lättare tillfälle för den svenska allmänheten att offra sina penningar på ett sådant altare? Jag tror det ej.

Man har utgått från den synpunkten, att genom ett statslotteri skulle lotteripenningarna stanna inom landet och statskassan skulle få oerhördt stora inkomster. Ja, det beror på, huru man ser saken, om man sätter det statsekonomiska före det moraliska. Jag vill ej göra det, utan jag vill sätta det moraliska framför det statsekonomiska. Och beträffande det att pengarne skulle stanna inom landet, så är alls icke säkert att lotterispelarne skulle upphöra med att spela på utländska lotterier, därför att ett svenskt statslotteri komme till stånd, utan snarare komme de då att spela på beggedera.

Så har här anförts af en talare, herr Thylander, att staten redan nu uppbär stora inkomster af en så dålig handtering som brännvins-handteringen och att detta visst icke vore bättre än lotterimedel. Ja, men om staten förut öser ur en grumlig källa, kan det vara något skäl för att ytterligare uppsöka flere sådana källor? Jag kan ej finna det.

Huru jag än ser saken, och särskildt då jag fäster mig vid hvilket besvär och hvilken möda våra förfäder haft för att afskaffa dessa statslotterier, oakadt statskassan på den tiden var i en långt mindre gynsam ställning än för närvarande, kan jag ej finna annat än att det skulle te sig högst besynnerligt, om Riksdagen nu skulle besluta inrättandet af ett sådant lotteri; och för min del anser jag, att det skulle vara svenska Riksdagen ovärdigt att på ett sådant sätt förskaffa sig inkomster.

Herr talman! På grund af hvad jag nu anført ber jag att få yrka afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Höglund: Herr talman! Mine herrar! Det har under denna debatt anförts så starkt vägande skäl mot införande i vårt land af ett statslotteri, att dertill ej torde vara mycket att tillägga; och sjelf

*Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)*

har jag redan — om jag minnes rätt vid 1895 års riksdag — tillkännagifvit min ståndpunkt i denna fråga. Jag vill ytterligare blott säga, att vi nu ändtligen efter många år här i landet fått slut på det enda statslotteri, som vi haft på de senare årtiondena, nemligen 1860 års premieobligationslån; och jag kan säga er, mina herrar, att man i riksgäldskontoret verkligen drog en suck af lättnad, när det var öfver. Detta lån har ej bidragit att stärka vårt lands kredit, och det har ej heller på något annat sätt varit för vårt land förmånligt.

Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på en liten omständighet, som hittills, så vidt jag kan erinra mig, ej blifvit beaktad. Motionären har föreslagit, att de genom penningelotteriet inflytande medlen skulle i främsta rummet afsättas till beredande af medel för lösning af de stora pensions- och försäkringsfrågorna. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten på den skilnad, som skulle ega rum mellan dessa medel och de medel, som förut blifvit afsatta för samma ändamål. Förut har det varit skattemedel, som dertill blifvit afsatta, d. v. s. alla samhällsklasser ha bidragit till denna försäkringsfond; alla samhällsklasser ha der lemnat bidrag till underlättande och förbättrande af de sämst lottade samhällsmedlemmarnes läge. Och detta är ju såsom sig bör. Men, säga hvad man vill, så blefve det dock, om fonden skulle få medel på det sätt, som här afses, kanske just de sämst lottade i samhället, som sjelfva finge betala bidragen till denna fond. Jag frågar herrarne, om detta kan vara lämpligt. Är det lämpligt och rätt, att dessa samhällsmedlemmar skola ännu mera belastas än de i alla fall komma att bli, när ett försäkringsförslag en gång framlagts och af Riksdagen antagits, genom de afgifter, som af dem måste utkrävas?

Jag har blott velat framhålla denna omständighet såsom något, hvilket ytterligare tyder på, att motionärens förslag bör förkastas. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Thylander: Då herr Zotterman förmenar, att mitt tilltag att vända mig mot 1895 års utskottsbetänkande skulle vara afsedt att nedgöra detta utskottsbetänkande eller så kritisera detsamma, att det ej skulle anses hafva något värde, såsom han uttryckte sig, så vill jag säga, att jag ej vet med mig att hafva yttrat något sådant, att man deraf kunde draga en dylik slutsats. Men hvad jag bestämdt vet, är, att innevarande års utskott adresserat sig till 1895 års utskottsbetänkande, hvilket jag har genomläst, men, som sagdt, jag har för min del ej funnit de skäl, som der anförts mot ett statslotteri, vara så väl afvägda, att man af dem ensamt kan afgöra saken och i frågan bilda sig en klar öfvertygelse. Det är blott den omständigheten jag velat framhålla, och jag har ej rigtat något hugg mot detta utskottsbetänkande eller utskottet i dess helhet, det vågar jag påstå. Jag tillät mig att anställa en jämförelse mellan den demoralisation, som åstadkommes genom rusdryckshandteringen, och den, som vållas af lotterispel. Jag hade kanske ej bort göra detta, det medgifver jag. Men jag fann en viss likhet dem emellan, och deraf tog jag mig denna dristighet.

Då det emellertid nu heter, att det ej alls är skäl att införa några andra oärliga handlingar för att skaffa statskassan inkomster, så ber jag att få påpeka den omständigheten att den, som säger så, säuter framför ordet lotterispel ett sådant attribut, att man deraf kommer till den tvungna öfvertygelsen, att bedrifvande af lotterispel är en oärlig handling. Följaktligen måste man deraf draga den slutsatsen, att alla de nuvarande lotterierna, såsom teaterobligationslotterierna, nordiska museets lotteri m. fl., äfven äro oärliga, och man måste på samma gång då påstå, att äfven spelet på ett statslotteri är oärligt. För min del är jag emellertid ej öfvertygad derom, såsom jag nyss påpekat, utan för mig ställer sig saken så, att två alternativ finnas: *antingen* att svenska staten genom inrättande af ett statslotteri så mycket som möjligt skall söka hindra det onda, *eller* ock, att en effektiv lagstiftning införes, hvarigenom *allt* lotterispel skulle förbjudas och ej vara någon tillåtet. Jag är emellertid ej fullt bestämd för någotdera alternativet, utan jag har blott velat sluta mig till dem, som önska en noggrann utredning af frågan ur alla synpunkter.

*Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)*

Herr Nilsson i Sorröd: Jag har blott begärt ordet för att säga några ord med anledning af herr Zottermans yttrande.

Han omtalade en historia om ett sorgligt slut på en lotterivinst. Jag vill då endast framställa det spörsmålet, om ej sådana lätt förvärfvade penningar lika väl kunde ha slösats bort, om de t. ex. förvärfvats genom arf. Det är ju alldeles klart genom hans egen bevisning, att vi svenskar icke äro ett sparsamt folk och att vi ej tillhöra det slags människor, som hålla på styfvern. Vi vilja antingen få ett stort kapital på en gång eller ock ödsla vi bort slantarne. Och man nödgas då göra sig den frågan: är det bättre att penningarne förslösas dag från dag än att de sparas åtminstone för något visst ändamål, låt vara att detta ändamål ej är af ädlare beskaffenhet än att åstadkomma medel för inköp af en dansk eller tysk lottsedel? Detta är enligt mitt förmenande i alla fall mycket bättre än att låta pengarne gå för stunden till mycket sämre ändamål, t. ex. superi och dylikt. Lusten för lotterispel ligger hufvudsakligen i de unga människornas natur, och vanligen komma de öfverens om att förena sig om en lott. Denna spellust är så införlifvad med vår nation, att det ej hjälper att strida deremot. Och när man nu ser, att förbudet mot inhemska lotterier ej medför någon verkan, tror jag verkligen i min enfald, att man borde försöka att i vårt eget land behålla dessa medel, som nödvändigt skola förslösas, samt der göra dem fruktbärande och välsignelsebringande.

I mitt första anförande hade jag tänkt framhålla något, som jag nu i stället skall be att få anföra. Jag nämnde, att har man goda resurser, har man äfven användning för dem, och vi veta litet hvar, att vi ha användning för våra penningar. Så känna vi nog hvar och en, att mycket återstår att göra för vårt försvar, både för sjöförsvaret och för befästaudet af vissa viktiga punkter. När vi på samma gång tänka på en annan fråga, som tränger sig fram och som i alla fall en gång måste lösas, nemligen frågan om en allmän försäkring för hela

Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)

landet, så måste vi tänka på att äfven skaffa de nödiga medlen, och då måste vi antingen låna eller försöka att på annat sätt skaffa oss ökade inkomster. Om vi då kunde bereda oss sådana på det sätt, att ingen derpå blefve lidande, utan genom en, såsom jag nyss nämnde, alldeles frivillig beskattning, tycker jag, att det vore skäl att använda en sådan utväg och taga vara på våra egna tillgångar.

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: Jag skall ej mycket förlänga diskussionen. Jag har ju redan en gång talat i denna fråga, men jag ber ännu en gång att få säga, att det här ej blott är fråga om en utredning, utan om en skrifvelse i det *bestämda* syftet, att staten skall inrätta ett penninglotteri. Här i motionärens förslag är det ju ej alls fråga om olika alternativ, utan det är endast fråga om upprättande af ett penninglotteri. För min del vill jag ej vara med om ett sådant förslag. Jag har nemligen ännu aldrig kommit under fund med, att de s. k. penninglotterierna gjort någon egentlig nytta. Det finns ju många personer, som vunnit och vunnit stora summor, men det finnes också rätt många af dessa vinnare, som förut varit ordentliga människor, men sedan kommit in på afvägar och gått alldeles förlorade. Jag har sett många familjer, der man haft knappt om medlen och der hustru och barn suttit och svält hemma, under det att familjefadern spelat på lotteri.

Jag har, som sagdt, ej kunnat inse det fördelaktiga uti inrättandet af penninglotterier. Det enda gagn, som ett inhemskt penninglotteri skulle kunna medföra, vore, att penningarne derigenom skulle komma att stanna inom landet. Ja, mina herrar, det kunde nog vara bra, om man finge pengarne att stanna inom landet, men detta kunde kanske åstadkommas genom restriktiva åtgärder. Skall man väga det ena skälet mot det andra, så är det ej säkert, att det skulle vara så synnerligen mycket bevänt ens med *den* fördelen af ett statslotteri. Jag vill blott erinra herrarne om förhållandet i Danmark, der man ju redan har ett lotteri, som är så storartadt och der man får in så stora summor från Sverige. Det var emellertid ej länge sedan — blott några få år — meningen i Danmark var sådan, att man i danska riksdagens finansudvalg framlade ett förslag om upphäfvande af statslotteriet. Sådan är ställningen i Danmark, der dock redan ett sådant lotteri är inrättadt och der man har så stora fördelar af detsamma. Under sådana förhållanden kan jag ej heller inse fördelarne för Sverige af ett dylikt lotteri.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan och afslag å motionen.

Herr Sjö: Herr talman, mine herrar! Med anledning af hvad en talare yttrade derom att då våra förfäder skaffat bort de dåvarande lotterierna, han ej ville vara med om att åter införa några penninglotterier inom landet, ber jag för min del att för denne talare och de med honom liktänkande få påpeka, att det dock är helt och hållet andra förhållanden nu än för 60 à 70 år sedan. Då hade man bland annat det omtalade Rosenbaumska lotteriet, en af de största skojeri-

affärer, som existerat i vårt land. Denne Rosenbaum lär arrenderat sina rättigheter af staten, och sedan gick han på med att samla åt sig allt hvad han kunde så hänsynslöst som möjligt. Jag vill emellertid hoppas att, om det nu kunde komma till stånd ett af staten garanteradt och kontrolleradt penninglotteri, något sådant ej skulle komma i fråga.

Herr Andersson i Nöbbelöf yttrade, att röster hade höjts i vårt grannland Danmark om, att statslotteriet derstädes skulle upphävas. Huru dermed förhåller sig, känner jag ej det ringaste, men det vet jag, att år 1893 gjordes i danska folketinget en framställning derom, att lotternas antal skulle förhöjas från — om jag minnes rätt — 50,000 till 85,000. Och det dröjde ej mer än två år — eller till år 1895 — förrän en ytterligare framställning inkom till folketinget, nemligen från finansministern, och den gick ut på att lottantalet skulle höjas från 85,000 till 125,000. Anledningen var, att det inkommit så många requisitioner på lotter, att det var omöjligt att kunna effektuera alla order, utan man måste afslå en mängd beställningar från olika delar af landet. Detta gjorde, att en mängd penningar gick ur landet till utländska lotterier. Man såg då i svenska tidningar, att det just var från Sverige, som det kommit in så stora requisitioner, att lotternas antal visat sig otillräckligt. Häraf kan väl dragas den slutsatsen, att om de kloke danskarne ej ansett det vara fördelaktigt med sitt statslotteri, så hade de ej beslutat dess utvidgning.

Nu har motionären här gjort en framställning om begäran af en utredning och framläggande af förslag i frågan. Jag förstår alltför väl, att hans mening är, att det skulle framläggas ett förslag om inrättande af ett svenskt statslotteri, men det må vara deras sak, som sedan få frågan om hand, att antingen åstadkomma blott en utredning eller ock att derjemte framlägga förslag om inrättande af ett dylikt lotteri. En *utredning* anser jag för min del att man bör söka få till stånd. En sådan ha redan norrmännen ombestyrt, såsom jag sett af tidningarne, ty i Norge har man redan för några år sedan beslutit och genom postverkets försorg åstadkommit en utredning för att få uppgift på huru mycket penningar som gå till utländska lotterier. Något sådant böra vi väl äfven söka få till stånd hos oss, när denna fråga här så många gånger debatterats.

Herr Zotterman nämnde, att frågan varit före sju gånger i Riksdagen och för hvarje gång afslagits. Jag vill med anledning häraf säga, att den ej hvarje gång förelegat i samma form. Den föreligger nu i en helt annan form än förra gången, och det är därför som jag vördsammt hemställer till herrarne att nu bifalla motionärens förslag. Är det så att, när den äskade utredningen gjorts och möjligen ett förslag föreligger, man ej vill vara med om att antaga detsamma, må det stå i den dåvarande Riksdagens skön att handla efter behag och godttinnande; man att nu söka åstadkomma en utredning kan man ej gerna. tycker jag, motsätta sig.

Det är, som sagdt, därför jag vänligen hemställer, att kammaren ville bifalla motionärens framställning.

Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.¹
(Forts.)

Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)

Herrar *Andersson* i Löhult och *Hullstein* förklarade sig instämma med herr Sjö.

Herr Söderberg: Då jag inom utskottet förordat det förslag till slutkläm, hvartill utskottet kommit, kan det tillåtas mig att yttra några ord.

Hvad som förnämligast för mig afgjorde min ställning till denna fråga, var, att i min hemort betraktas det såsom en verklig skam att spela på lotteri. I allmänhet är det så åtminstone i den trakt jag tillhör. Der äro åsigterna om lotterispelet annorlunda än hvad motionären och åtskilliga talare här i kammaren äfvensom inom utskottet antydt. I utskottet fick man höra, att det var i de södra delarne af landet — i synnerhet utefter de södra kusterna, som gränsa till Tyskland och Danmark — som det helt öppet bedrifves lotterispel och der man talar derom som om en annan affär. Men, mina herrar, så är det åtminstone ej på de flesta ställen i Dalarne, det vet jag specielt. Det finnes visserligen kanske rätt många, som äfven der spela på lotteri, enligt hvad jag hört, men de göra detta i så fall i smyg; och de vilja ej tala om det för sina grannar och bekanta. Men jag tror mig, mina herrar, kunna säga att, om Riksdagen skulle skriva till Kongl. Maj:t i det här syftet, som motionären angifvit, och om det på grund af denna skrivelse skulle inrättas ett penninglotteri för hela riket, man derigenom skulle arbeta in i den allmänna opinionen i hela vårt land, hvad som redan nu, efter hvad jag hört, existerar nere på skånska kusterna och i en del städer, nemligen ett sådant der osundt och omoraliskt förhållande. Det finnes ju, efter hvad jag i dag hört, bland dem, som haft ordet i denna fråga, ingen som förnekat det demoraliserande uti att spela på penninglotteri; men om det komme till stånd ett penninglotteri, tror jag, att man kanske i en ganska snar framtid skulle få se, att lotterispel ej betraktades såsom en skam vidare, utan att hvar och en skulle köpa sig en lottsedel i hopp om vinst. Jag tror därför, att det skulle vara mycket obetänksamt af Andra Kammaren att bifalla motionärens förevarande framställning. På de grunder jag nu anfört och på de skäl, som anförts af de föregående talare, hvilka yrkat afslag på motionen och bifall till utskottets hemställan, ber jag således att få instämma i detta yrkande samt uttala den förhoppningen, att en dylik motion aldrig mer måtte komma igen inom Riksdagen.

Herr *Andersson* i Vestra Nöbbelöf: Jag vill blott erinra kammaren derom att, då det här talas blott om en *utredning*, det dock är fråga icke blott om en utredning, utan om en begäran, att regeringen skulle inkomma till Riksdagen med *förslag* om inrättande af ett penninglotteri. Det är *detta*, som motionen innebär och som jag velat påpeka för kammaren. Kommer sedan ett sådant förslag in till Riksdagen, kan man då säga: "nu vilja vi ej vara med om något lotteri, ty nu ha vi ångrat oss och ledsnat på alltsammans?" Det tror jag knappast. Derför böra vi taga saken sådan den är, och här är det en fråga om

inrättande af ett penninglotteri, som föreligger. Men dertill är jag ej beredd och, som jag hoppas, ej heller kammaren.

*Angående
inrättande af
ett penning-
lotteri.
(Forts.)*

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. Herr talmannen gaf, enligt de gjorda yrkandena, propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å nämnda hemställan och bifall till motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Som votering emellertid begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskott hemställt i förevarande utlåtande n:o 2, röstar,

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets nämnda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 139 ledamöter röstat ja och 53 nej; hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 6.

Till handläggning förelåg vidare bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

I en inom Första Kammaren afgifven motion, n:o 23, hade herr *P. M. Söderberg* hemställt, att i tulltaxan måtte under en särskild rubrik upptagas artikeln hårgarn eller nöthårgarn samt att denna artikel måtte, för så vidt densamma innehåller minst 75 % rent nöthår, beläggas med en tull af femton procent af värdet.

Med föranledande af denna motion hade utskottet i denna punkt hemställt, att *garn af nöthår* måtte åsättas tull af 10 öre för kilogram samt såsom särskild rubrik införas närmast efter den uu i tulltaxan under n:o 168 förekommande rubriken: färgadt, blekt eller tryckt segel- och bindgarn.

*Angående
tull å garn af
nöthår.*

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Anderson i Lydde: Herr talman, mine herrar! I denna sak måste jag, såsom varande fackman, yttra mig, enär en del origtiga uppgifter förekomma i herr Söderbergs motion och bevillningsutskottet beklagligt nog grundat sin hemställan just på dessa uppgifter. Det må emellertid lända till bevillningsutskottets ursäkt, att utskottet kunde hafva anledning tro, att dessa uppgifter voro rigtiga. Men att de äro motsatsen till sanningen, skall jag taga mig friheten att för herrarne uppvisa.

Herr Söderberg säger, att "vid intet svenskt spinneri tillverkas nöthårsgarn". Mot detta påstående ber jag få anföra, att i vårt land finnas tre stora nöthårsgarnsspinnerier, nemligen Kasthalls spinneri i Kinna, ett i Torsbälla och ett i Karlstad. Det spinneri, som är beläget vid Kinna, torde vara det största; anläggningskostnaden har uppgått till 80,000 kronor. Huru stort det i Torsbälla är, kan jag icke uppgifva, men att det ej är så obetydligt, vågar jag påstå, då innehafvaren när som helst är villig att effektuera en order på 10,000 kilogram. Spinneriet i Karlstad närmar sig i storlek det i Kinna anlagda; före mellanrikslagens upphäfvande var det beläget i Lilleström i Norge, där det existerat i 12 å 15 år och hvarifrån till Sverige försålts betydliga quantiteter nöthår. Utom dessa finnas åtskilliga smärre ullspinnerier i vårt land, som med tillhjälp af sina grofva maskiner spinna mindre quantiteter nöthår mot s. k. lönspinning. Huru stor denna lönspinning är, har jag ej ansett skäl att taga kännedom om. Ty med uppvisande af tillvaron af de tre större spinnerierna, anser jag mig hafva ådagalagt, att herr Söderbergs uppgifter i denna del icke äro rigtiga.

På samma sätt torde herrarne finna, att herr Söderberg gjort sig till målsman för nöthårsgarn- och mattindustrin utan att vara fackman eller kunna meddela uppgifter, som äro med verkligheten öfverensstämmande.

Han säger vidare, att det är säkert, att, äfven om å nöthårsgarn sattes en så hög tull som 25 öre pr kilogram, intet svenskt spinneri skulle finna med sin fördel förenligt att upptaga fabrikationen af ifrågavarande garn. Nu hafva vi redan, som nämndt, tre stora spinnerier för nöthår. Och detta förhållande visar till fullo, att påståendet är osant. För närvarande exporteras, som bekant, från vårt land ganska stora quantiteter nöthår till så väl Tyskland som England, att der förarbetas till garn. Vi skulle emellertid sjelfva kunna inom landet spinna det nöthår, vi nu utföra, med sådana maskiner, som de nämnda spinnerierna skaffat sig. Då komme både förädlingsindustri och vinst att stanna inom landet, och det är så jag vill ha det.

Nu hafva, herr talman, under de sista 3 åren dyrbara fabriker för spinning af nöthårsgarn i och för mattfabrikationen anlagts inom vårt land. De hafva tillkommit på grund af nu bestående tullsatser å denna vara. Om nu föreliggande förslag vunne framgång, komme det ingalunda, så som herr Söderberg säger, att hjälpa mattindustrin, utan snarare skada densamma. Det är visst och sant! Ty, mine herrar,

de redan anlagda spinnerierna skulle komma i en ganska svår ställning. De, som anlagt dessa, äro män, som följt med sin tid och sökt konkurrera med utlandet för att tillgodose den inhemska mattindustriens behof af nöthårsgarn. Det torde ock vara föga välbetänt att, så snart en ny industri börjat uppblomma, försvåra dess verksamhet. Man borde åtminstone låta vid det en gång meddelade skyddet bero, tills det visar sig, att den kan bära en nedsättning.

Bevillningsutskottet har inlåtit sig på detaljbestämmelser för att underlätta tullbehandlingen och vid förtullning kunna skilja nöthårsgarn från ullgarner. Med all aktning för utskottets bemödande att förbättra vågar jag dock påstå, att det icke är någon förbättring. Ty fortfarande komme det, äfven efter den af utskottet föreslagna förbättring, som jag ej anser vara någon förbättring, att uppstå mycket bråk och — jag vågar påstå det — underslef vid förtullningen. Ja, jag upprepar det, mycket bråk, trassel och ledsamheter komma nog hädanefter som hittills att ej sällan uppstå.

Äfven en annan sak tager jag mig friheten att framhålla. I Vester-götland har i Ås härad i närheten af Borås i mannaminne existerat en hemslöjdindustri, som består deri, att man spinner nöthår och deraf väfver hästtåcken och billiga mattor, hvilka sålts och säljas öfver hela vårt land. Denna hemslöjd har visserligen icke skapat några rikedomar, men den har hjälpt till att skaffa dagligt bröd åt den i denna trakt boende idoga befolkningen, hvars landbruk gifver så godt som ingen afkastning och som därför väl behöfver extra inkomster.

Jag befarar mycket, att, om vi skulle få in utländskt billigare nöthårsgarn, detta skulle ofördelaktigt inverka på denna hemslöjdsindustri. Och jag är viss, att de som nu äta sin smörgås med natur-smör på, troligen då komme att få använda margarin. Och det tror jag icke skulle vara nyttigt.

Jag skall vidare på tal om denna hemslöjd be att få erinra om huru man i tal, skrift och motioner ifrat för att skaffa våra arbetare egna hem. Näväl! Dessa hemslöjdsarbetare hafva egna hem. Vore det då icke — frågar jag — skäl att låta det bestående skyddet fortfara för det arbete de i egna hem utföra?

Herr talman! Jag skall, med anledning af hvad jag nu anfört, yrka afslag å utskottets hemställan. Jag hoppas emellertid, att någon af bevillningsutskottets ledamöter, sedan de nu funnit, att utskottets utlåtande är byggdt på origtiga uppgifter, vill begära återremiss för att behandla ärendet efter sanna och rätta grunder och i så fall skall jag förena mig i detta yrkande. Men till dess anhåller jag, som sagdt, att få yrka afslag på bevillningsutskottets förslag.

Herr Fredholm: Herr talman! Under en tulldebatt för några år sedan tillät jag mig uttala den förmodan, att tullfrågan snart nog skulle komma ur sitt första stridsläge, det då allmänheten hade att kämpa mot en tullbeskattning af sina lefnadsförnödenheter, och att den snart nog skulle inkomma i ett andra stridsläge, då de skyddade fabrikanterna komme att taga upp kampen mot hvarandra för att bereda sig fördelar, den ena på den andras bekostnad. Det vill synas

*Angående
tull å garn af
nöthår.
(Forts.)*

*Angående
tull å garn af
nöthår.
(Forts.)*

mig, som om den tidpunkten nu inträdt; ty alla vid denna riksdag föreliggande tullmotioner hafva till uppgift att bereda den ena fabrikan ten skydd mot den andra.

Den talare, som nu ogillar utskottets utlåtande, är en industriens målsman. Förra året ville han rädda industrien genom att förmå Andra Kammaren att afskaffa en då föreslagen tullsats. Nu vill han hjälpa den genom att höja en af utskottet föreslagen tullsats. Den ena gången omfattar han frihandelns grundsatser, den andra protektionismens.

Det är ganska svårt för en riksdag eller folkförsamling att vid sådana här intressestrider fabrikerna emellan bilda sig någon mening om hvad som är det rigtiga och rätta. I den mån frågorna blifva rena industrifrågor blifva de allt mer af teknisk natur, och man kan då icke gerna vänta, att flertalet skall kunna göra sig med dem förtrogna utan en vidlyftig utredning. Såsom en allmän princip vid tullbeskattningen torde man dock kunna uppställa den satsen, att tullen bör stå i något rimligt förhållande till varans värde. Jemför man nu den af utskottet föreslagna tullsatsen af 10 öre per kilogram med motsvarande tullsats för närbeslägtade ämnen, så finner man, att den sannerligen icke är för låg.

För ullgarn, som är värdt öfver 3 kronor per kilo, hafva vi en tullsats af 20 öre; för jutegarn, hvars värde motsvarar nöthårsgarns, är tullen 6 öre per kilo. Utskottet har nu för nöthårsgarn föreslagit 10 öre per kilo — en tullsats, som är högre än den, som förr var för nöthårsgarn gällande. Tullsatsen utgjorde nemligen då 15 proc. af varans värde, hvilket, såsom herrarne lätt kunna finna, motsvarar endast något öfver 8 öre per kilo.

På sätt den siste talaren uppgaf, har denna tullnedsättning föreslagits i syfte att befrämja mattillverkningen här i landet. Man har trott, att man skulle kunna tillgodose denna industris berättigade kraf på ett billigt råmaterial utan att skada de här i landet befintliga nöthårsgarnsspinnerierna. Klart är emellertid att, när dessa nu senast varit i åtnjutande af ett tullskydd, uppgående till 50 proc. af varans värde, dess representanter skola blifva missbelättna, om de nu ej skulle få högre tullskydd än 20 procent; ty det är gifvet, att, i samma ögonblick denna tullnedsättning genomföres, blifva de urståndsatta att af sina konsumenter betinga sig lika högt pris som förut. Att de ej kunna vara nöjda härmed, är ju helt naturligt. Detta med afseende å sjelfva tullsatsens belopp, för hvilket jag tror utskottet hafva haft ganska goda skäl.

Om motionären i sin motion gjort sig skyldig till några misstag, anser jag mig dock icke behöfva försvara honom, utan må han sjelf det göra. Men när den siste talaren sade, att det vore angeläget att få en högre tull å nöthårsgarn för att derigenom befrämja att allt nöthår, som funnes inom landet, äfven der spunnes, så vet jag verkligen icke, hvarför han ej utsträckte krafvet på tullskydd derhän att rent af begära förbud såväl mot införsel af nöthårsgarn som mot utförsel af nöthår; ty då hade man nått det mål, han eftersträfvat — att spinna allt nöthår inom landet.

Hvad slutligen beträffar det sätt, hvarpå utskottet sökt reglera tullbehandlingen af nöthårsgarnet, sade den siste talaren, att han funne detsamma egnadt att föranleda mycket trassel. Ja, detta vill jag ej bestrida, men sådant är ej något ovanligt i fråga om tullbehandling — detta gäller vid tullbehandlingen af nära nog alla andra varor, och hvarför skulle då denna utgöra ett undantag?

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Lydde: Herr talman! Jag ber om ursäkt att jag nödgas taga ordet ännu en gång.

Herr Fredholm sade sig finna det besynnerligt af mig att jag, som i fjol talade för borttagande af en tull, i år åter talade för att en tullsats skulle få kvarstå. Då skall jag emellertid blott svara herr Fredholm att, när jag förra året arbetade för borttagande af en tullsats, gälde det en råvara, som vi ej hafva inom landet, men att det här gäller att få inom landet förädla en der förefintlig råvara. Och att detta är vidt skilda saker, förstå herrarne nog, utan att jag behöfver derom orda vidare.

Sedan vill jag yttra några ord i anledning af herr Fredholms påstående, att den nuvarande tullsatsen å nöthårsgarn är för hög. Ja, mine herrar, det kan nog tyckas så! Men låt oss betänka att vid det spinneri, som, enligt hvad förut nämnts, betingat en anläggningskostnad af 8,000 kronor, man ej kan tillverka mera än 100,000 kilogram nöthårsgarn årligen, i värde motsvarande enligt de i motionen lemnade uppgifter 55,000 kronor — och om man då beräknar 5 proc. ränta å anläggningarna med 4,000 kronor samt — hvad som fordras vid en sådan anläggning med dess dyrbara maskiner — 5 proc. årlig afskrifning med samma belopp eller tillhoppa 8,000 kronor, så tarfvas sålunda endast för sjelfva anläggningen 8 öre per kilogram. Dessa spinnerier arbeta sannerligen under tryckta omständigheter gent emot sina utländska konkurrenter, och med dessa, som hafva hela världsmarknaden öppen, är sannerligen ej godt att täfla.

Först när dessa spinnerier blifvit upparbetade och man der lärt sig spinna — ty man lär sig att konkurrera under tullskydd — först då kan möjligen tullen å nöthårsgarn sänkas. För närvarande anser jag deremot skäl ej finnas för en dylik sänkning.

Såsom jag förut antydt, hade jag trott, att den ärade talaren skulle begära återremiss; men då så ej skett, tager jag mig friheten fråga honom och äfven öfriga bevillningsutskottets ledamöter, huru de tänka sig sakens vidare fortgång. De hafva här satt tullen å nöthårsgarn till 10 öre per kilo. Näväl; jag antager då, att detta gäller för ofärgadt garn; men bevillningsutskottet har icke tänkt på att det hufvudsakligen är färgade och tvinnade nöthårsgarner, som införas i landet. Huru skola de då tullbehandlas? I fråga om alla andra garner finnes ju alltid en särskild tullsats för tvinnadt och färgadt garn, men här, i fråga om nöthårsgarn, har man — med flit eller icke — försummat att åsätta någon dylik särskild tullsats. Jag kan då ej tänka mig

*Angående
tull å garn af
nöthår.
(Forts.)*

*Angående
tull å garn af
nöthår.
(Forts.)*

meningen vara annan än att äfven för tvinnadt och färgadt nöthårsgarn tullen skall vara 10 öre.

När det sålunda synes att utskottet behandlat detta ärende -- förlåt, att jag säger det -- illa, tycker jag det vore bäst, att frågan återremitterades för vederbörlig utredning och pröfning. Ty det kan väl icke vara utskottets mening att tillstyrka bifall till en motion, som grundats på alldeles origtiga sakuppgifter. Vid sådant förhållande och då dessutom utskottets förslag redigerats på ett opraktiskt sätt, hvaraf skulle föranledas många svårigheter i tillämpningen, förvånar det mig, om ej utskottet vill ha frågan återremitterad. Eljes vet jag sannerligen icke, hvilken väg vi skola gå. Åtminstone böra vi väl -- det lägger jag utskottsledamöterna på hjertat -- få veta, hvad tullen för färgadt och tvinnadt garn är och om äfven sådant skall gå för 10 öre per kilo. Det brukar dock ej vara sed, att färgadt och tvinnadt garn går in för samma tull som ofärgadt.

Jag har velat säga detta, därför att jag anser utskottets hemställan och grunderna därför origtiga och att vi väl böra kunna få rigtiga uppgifter. Jag yrkar således fortfarande afslag å utskottets hemställan.

Herr Fredholm: Herr talman! Såsom den förre talaren mycket rigtigt anmärkt, menas, när här i betänkandet föreslås, att garn af nöthår skall åsättas en tull af 10 öre för kilogram, att denna tullsats skall gälla så väl färgadt som ofärgadt garn. Deremot hade talaren så till vida orätt i sin uppfattning, som han förutsatte, att utskottet hade afpassat den föreslagna tullsatsen med hänsyn till ofärgadt garn. Nej, utskottet har tvärtom med tullsatsen hufvudsakligen afsett färgadt garn, men man tyckte, att det ofärgade garnet borde draga samma tull, och man gjorde för öfrigt icke så mycken skilnad mellan det ena och det andra, då tullsatsen i allt fall i och för sig sattes så hög, och jag tror, att ett sådant förfaringsätt också låter försvara sig från den synpunkten, att man bör söka undvika trassel vid tullbehandlingen. Det är ju också skäl att göra tullbehandlingen så enkel som möjligt, och det målet vinner man ju, om man låter allt nöthårsgarn gå in under samma tullsats.

Herr Anderson i Lydde: Herr talman, mine herrar! Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång begärt ordet, men det är därför, att jag nu hört, att meningen är, att både färgadt och ofärgadt nöthårsgarn skulle ingå under samma tullsats. Ja, då vill jag säga, att den svenska industrien skulle komma att stå sig ännu sämre, ty att under sådana förhållanden konkurrera med utlandet blir sannerligen icke lätt. Min uppfattning är således att en dylik tullreducering skulle medföra ännu större vådor. Redan nu arbeta spinnerierna under svåra förhållanden och en tullsats på 10 öre för ofärgadt nöthårsgarn skulle, såsom jag förut framhållit, om icke helt och hållit döda de inhemska spinnerierna, i allt fall komma dem att föra en i hög grad tvinsjuk tillvaro, men skall nu saken äfven ställas så, att färgadt garn skall draga samma tullsats

som ofärgadt, då blir förhållandet ännu sämre. Jag tillåter mig säga, att i denna fråga representerar utskottet tullteorien, och jag skall därför bedja att få föra talan för praktiken, och jag skall tillåta mig påpeka, hvart det leder, när teorien får råda utan praktikens lärdomar. Kommer herr Fredholms och utskottets förslag att vinna framgång, skola säkerligen inga vidare spinnerier kunna byggas i vårt land, utan vi måste då från utlandet taga de garn, som vi behöfva för vår inhemska mattfabrikation. Följderna häraf inskränka sig emellertid icke dertill, att vi på detta sätt få billigare garn, hvilket ju kunde vara bra från många synpunkter, utan jag kan också tala om, att när i utlandet dylikt garn tillverkas för export, begagnas i följd af svårigheten att få detsamma renadt kemiska tillsatser, och det händer då ofta, att garnet får en hög arsenikhalt. Särskildt när man importerar engelskt och tyskt garn, händer ofta, att det är så arsenikhaltigt, att det hemfaller under giftstadgans bestämmelser. När man då till mattfabrikationen i allt fall måste använda af det dyrare svenska garnet, så får man undersöka, huru mycket af det arsenikhaltiga utländska garnet, man kan blanda in i det svenska — så kommer åtminstone en praktisk man att göra. Får man nu endast att tillgå sådant arsenikhaltigt garn, så komma naturligtvis svårigheterna för de svenska mattfabrikerna att ökas, och detta skulle således blifva följden, om man endast tager hänsyn till de teoretiska skälen.

Finge åter min åsigt framgång, skulle den uppblomstrande inhemska mattfabrikationen deraf endast njuta fördelar. Vi se här i Riksdagen ett prof på alster af denna fabrikation — den matta, som ligger här på kammarens golf är af svensk tillverkning. Den svenska mattindustrin är icke gammal, men den kan redan framvisa mycket goda resultat — jag ber herrarne blott komma i håg utställningen år 1897, och vi veta, att de der utställda inhemska mattorna väl kunde täfva med de utländska, till och med med de bästa i sitt slag. Vi ha redan i vårt land utträngt utländska yllemtattor och kidderminstertattor och nu återstå endast byrsemattor och tapisserimattor, men få vi endast vara i fred med det tullskydd, vi nu hafva, så komma vi nog snart att kunna tillverka äfven sådana.

Genom ett bifall till utskottets förslag skulle således endast skapas svårigheter för vår inhemska industri, medan deremot, om praktiska hänsyn få råda, detta skulle åstadkomma en lyftning för våra fabriker och vår industri, hvilket ju skulle vara till lycka icke endast för fabrikanterna, utan äfven för deras talrika arbetare och för hela vårt land, och detta gäller om denna industri i kanske högre grad än om mången annan på grund deraf, att i densamma tillverkas så dyrbara alster.

Den inhemska mattindustrin hade att utkämpa svåra strider i början af sin tillvaro; man hyste mistro mot de svenska mattorna, och vi hafva ju dessutom en förkärlek att vilja hafva utländska varor, äfven om våra egna äro bättre. Vi beherska emellertid nu marknaden, och jag ber herrarne för att förvissa sig derom blott besöka några af våra större försäljningsställen, t. ex. K. M. Lundbergs affär, och der efterhöra, hvilka varor som äro svenska och hvilka som äro af

*Angående
tull å garn af
nöthår.
(Forts.)*

Angående
tull å garn af
nöthår.
(Forts.)

utländsk tillverkning. Låt oss därför icke taga så mycket intryck af teoretiska skäl, utan låt praktiken hafva försteget ännu så länge. Jag yrkar fortfarande afslag å utskottets betänkande.

Herr friherre von Knorring: Herr talman, mine herrar! Efter de öfverraskande upplysningar, som den föregående talaren lemnade angående den ifrågavarande industrien, tror jag för min del, att det rigtigaste vore att hänvisa ärendet till förnyad behandling af utskottet, ty det lär väl icke kunna förnekas, att utskottet byggt sitt utlåtande, om icke hufvudsakligen, så dock till en stor del på vissa origtiga uppgifter, som lemnats i motionen. Då emellertid Första Kammaren antagit utskottets förslag, tror jag ej, att man skulle vinna något med en återremiss, hvarför jag har intet yrkande att göra.

Herr Ivar Månsson: Herr talman! Jag förstår inte riktigt denna sak, men efter de upplysningar, som lemnats här i kammaren, synes det mig verkligen, som om denna fråga icke vore riktigt klart utredd. Efter hvad jag hört, lär den också i medkammaren hafva afgjorts på det sättet, att den förseglade sedeln fälde utslaget, d. v. s. att man der varit så oviss om densamma, att halfva kammaren stod mot den andra hälften och således den förseglade sedeln fick fälla utslaget.

Jag undrar emellertid, om vi icke, för att under ytterligare någon tid sätta oss in i frågan, borde för denna gång afslå utskottets framställning och på det sättet få frågan att hvila ett år, på det vi derunder må kunna ytterligare utreda densamma. Det vore ju synd, föreställer jag mig, om vi på något sätt skulle skada en industri, hvilken som denna börjat blomstra upp i vårt land och visat sig göra nytta.

Det är därför jag hemställer om afslag å utskottets förslag tills vidare.

Herr Fredholm: Af den siste talarens yttrande visar det sig, huru lätt det är att lemna origtiga uppgifter. Den, som lemnades af den siste talaren, är alldeles oriktig, ty jag vet, att nu föreliggande fråga afgjordes *utan* votering i medkammaren.

Den fråga, i hvilken den ena hälften af Första Kammaren stannade i olika slut mot den andra och som afgjordes af den förseglade sedeln, var en *annan* fråga, som förekommer här i samma betänkande, nemligen frågan angående tull å säckar.

Talaren skall därför icke sjelf tro och söka förmå andra att tro, att Första Kammaren varit tvehågsen i den nu föreliggande frågan.

Herr Sjö: Då jag icke är fackman i frågan och således icke, såsom jag önskat, kunnat sätta mig in i densamma, sådan den nu föreligger till behandling, och då mycket här yttrats såväl *för* som *emot*, känner jag mig tveksam, huru jag skall ställa mig till frågan. Jag skall därför förena mig med dem, som yrkat afslag å utskottets framställning, ty det kan sannerligen icke skada, att vi låta frågan ligga till sig ännu ett år, och synes det mig, som om, derest motionären

derefter ville komma fram med en dylik framställning, han då skulle kunna få den vida bättre utredd, än nu är förhållandet.

För närvarande skall jag alltså tillåta mig att yrka afslag å framställningen.

*Angående
tull å garn af
nöthår.
(Forts.)*

Herr greve Hamilton: Herr talman, mine herrar! Jag vågar naturligtvis ej bestämdt säga, att de uppgifter, som den ärade talaren på vestgötabänken här lemnade, skulle vara origtiga. Det är ju möjligt, att de äro rigtiga, men äfven om så är, kan jag icke finna, att de böra inverka på denna frågas afgörande, ty såvidt jag kan fatta, resulterade den ärade talarens anförande endast deri, att ett nu befintligt tullskydd genom antagande af utskottets förslag skulle i någon mån minskas, men här är det ju just fråga om att åstadkomma en jemkning i ett befintligt tullskydd, och i sådana fall måste ju alltid någon få mindre skydd än förut. Eljest vore det en olöslig uppgift att bestämma tulltaxan, ty det blir ju alltid så, att den ene får som en pålaga vidkännas, hvad som kommer den andre till fördel.

Jag kunde icke heller i hvad den ärade talaren anförde finna någonting, som icke tagits i betraktande vid ärendets behandling inom utskottet.

Såvidt jag kunnat finna, kan det ifrågavarande ärendet ej heller anses hafva blifvit lösligt behandladt inom utskottet, ty der företeddes både en mängd garnprof och uppgifter från fackmän. På grund deraf hände också något, som i tullfrågor icke så ofta förekommer, nemligen att man från alla håll enades om det förslag, utskottet här afgifvit.

Under sådana förhållanden förefaller det mig något egendomligt, att man endast på grund deraf, att en bland dem, som skulle få vidkännas denna tulljemkning, klagar öfver densamma, finner detta så öfverraskande, att man anser sig böra afslå utskottets hemställan.

Jag för min del yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr friherre von Knorring: Jag skall be att gent emot herr greve Hamiltons yttrande endast få anmärka, att det utaf motionen framgår, att det icke skulle finnas någon fabrikation af nöthårsgarn inom landet. Och denna uppfattning tror jag också gjorde sig gällande inom utskottet. Åtminstone var det ingen, som der motsade detta.

Först nu hafva vi emellertid fått reda på, att det här finnes nöthårsgarnsfabrikation och att det finnes icke mindre än *tre* dylika fabriker. Detta måste naturligtvis hafva *kunnat* föranleda dertill, att utskottet behandlat frågan på annat sätt, än det nu gjort. Jag vill visserligen icke säga, att det varit alldeles nödvändigt, att utskottet därför afslagit motionen, men det är dock alltför möjligt, att så skulle hafva skett.

Jag anser därför, att det vore rigtigast att, om det tjenade någonting till, yrka återremiss till utskottet. Som detta emellertid icke nu kan ske, skall jag så till vida ändra mitt förra yrkande, att jag denna gång yrkar afslag å utskottets betänkande.

Angående
tull å garn af
nöthår.
(Forts.)

Herr Fredholm: Den uppgift, som den siste talaren lemnade, är icke heller fullt exakt, ty inom utskottet var det mycket väl bekant, att tillverkning af nöthårgarn inom landet bedrefs såsom hus-slöjd. Det fans flere af utskottets ledamöter, som mycket noga hade reda på den saken, men att det fans ett spinneri inom Marks härad, som kostade 80,000 krönor och hade en förtjenst af 55,000 kronor, det hade man icke inom utskottet reda på.

Herr Ivar Månsson: Jag har blifvit upplyst om, att jag lemnade en orätt uppgift, då jag sade, att Första Kammaren afgjort ärendet medelst den förseglade sedeln. Vi hafva nu hört, att detta var i en annan fråga, och är denna min uppgift således ett misstag, som jag ber att härmed få rätta. Emellertid tror jag, att den siste talaren också kan behöfva rätta ett misstag, då han sade, att den af honom omnämnda fabriken, som kostat 80,000 kronor, hade lemnat 55,000 kronor i *vinst*. Jag tror icke, att den ärade talare, herr Fredholm åsyftade, yttrat något sådant, utan han sade, att fabriken *omsatte* och *sålde* varor för 55,000 kronor. Men det är allt en betydlig skilnad på omsättning och *vinst*. Jag tror sålunda, att herr Fredholm också behöfver rätta, hvad han sagt.

Det synes mig i alla fall, mine herrar, som om denna fråga behöfde ligga till sig, om man tager i betraktande de upplysningar, som här meddelats, och att detta är en mycket viktig industri, som jag är säker på borde kunna blifva af stor betydelse för vårt land, och beträffande hvilken det vore skada, om den qväfdes i sin linda. Det är på grund af dessa skäl, som jag vädjar till kammaren att för denna gång låta frågan hvila, till dess utskottet kan blifva säkrare i sin uppfattning, huruvida motionären har rätt eller icke. Jag vill visst icke, att man skall hafva ett onödigt tullskydd, eller att man onödigtvis skall fördyra en vara, men jag vill vara fullt förvissad om, att industrien tål vid en sådan nedsättning af tullen, hvarom här är fråga, innan jag röstar för densamma och derigenom bidrager till att den kanske dödas i sin linda.

Jag vill derfor be kammaren att denna gång låta saken passera och afslå utskottets betänkande.

Herr Fredholm: Jag sade icke *vinst*, utan *förtjenst*, och liksom nöthårgarnet kan vara färgadt eller ofärgadt, kan förtjensten vara brutto- eller nettoförtjenst.

Herr Anderson i Lydde: Herr talman, mine herrar! Med anledning deraf, att herr Fredholm yttrade, att förtjensten vid den nämnda fabriken skulle vara 55,000 kronor — han sade visst brutto eller netto — vill jag upprepa, hvad jag förut sagt, att detta är varans tillverkningsvärde. Det finnes väl icke någon industri, som förtjenar hela tillverkningsvärdet. Man får icke fabriken till skänks, och jag har icke heller hört, att arbetarne arbeta för ingenting. Herr

Fredholm borde väl förstå, att när jag nämnde tillverkningsvärdet, var detta icke förtjensten.

Jag har icke vidare att tillägga.

*Angående
till å garn af
nöthår.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag så väl derå som å den i ämnet väckta motionen i nu förevarande del. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkt 2 af förevarande betänkande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets nämnda hemställan som den i ämnet väckta motionen i nu förevarande del.

Omröstningen visade 85 ja och 96 nej; och hade alltså kammarens beslut utfallit i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Punkten 3.

Bifölls.

Efter föredragning af *punkten 4* begärdes ordet af:

Herr Fredholm, som yttrade: Jag skall anhålla att få yrka bifall till hvad utskottet här föreslagit i punkt 4 eller att till snörlif afsedda planchetter beläggas med en tullsats af 40 öre för kilogram.

Vidare anfördes icke. Punkten bifölls.

Punkterna 5 och 6.

Biföllos jemväl.

§ 7.

Vidare biföllos bankoutskottets härefter, hvart för sig, föredragna memorial:

n:o 2, angående uppskof med öppnandet af riksbankens kontor i Halmstad samt om inköp af en byggnadstomt för samma kontor;

n:o 3, angående inköp af byggnadstomt för riksbankens afdelningskontor i Linköping; och

n:o 4, angående inköp af byggnadstomt för riksbankens kontor i Umeå.

§ 8.

Herr *G. Elowson* aflemnade en motion, n:o 221, om ändring af § 14 riksdagsordningen.

Denna motion blef på derom framställd begäran bordlagd.

§ 9.

Anmäldes och godkändes Riksdagens kanslis förslag:

dels till Riksdagens skrivelse n:o 1, till Konungen, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom;

och dels till Riksdagens förordnanden:

n:o 2, för härads höfdingen m. m. O. Berger att vara Riksdagens justitieombudsman, och

n:o 3, för konstituerade revisionssekreteraren, assessoren C. E. Leijonmarck att vara justitieombudsmannens suppleant.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes vidare följande inkomna ärenden:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna;

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 11, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor;

n:o 12, angående utvidgad plan för registret till Riksdagens kamrars protokoll med bihang från och med år 1867; och

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 2, i anledning af väckt motion om förhöjning af tullen å färgadt eller blekt silke;

n:o 3, i anledning af väckt motion om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften; och

n:o 4, i anledning af föreslagen ändring af 47 § bränvinsförsäljningsförordningen; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag

till lag om ändrad lydelse af 3 mom. i förordningen om biskops- och superintendentsval den 30 maj 1759;

n:o 9, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om frånstyckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från viss in-tecknad gäld; och

n:o 10, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Konungen med begäran om utarbetande af förslag till lag om sam-eganderätt till fast och lös egendom.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *A. J. Ericsson* i Vallsta under 8 dagar fr. o. m. den 16 dennes,
och herr *S. Söderberg* " 5 " " " " " 16 "

§ 12.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1,38 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.